

SOM UNA NACIÓ, TENIM DRET A DECIDIR. FEDERALISME

Conferència de Joan Herrera, 8 de setembre. Barcelona

Conferència “Som una nació, tenim dret a decidir. Federalisme.”

8 de setembre de 2010.

0. Introducció.

Com cada any, al voltant de l'11 de setembre la coalició Iniciativa per Catalunya Verds-Esquerra Unida i Alternativa celebrem una conferència per reflexionar sobre el fet nacional.

D'un any ençà moltes coses han canviat: la sentència del Tribunal Constitucional sobre el recurs presentat pel PP contra l'Estatut d'Autonomia de Catalunya és **la major agressió que ha sofert l'autogovern durant tot el període democràtic i obre una crisi constitucional sense precedents.**

Avui l'encaix de Catalunya a Espanya està en qüestió i ho està, paradoxalment, perquè el Tribunal Constitucional s'ha convertit en un actor polític més que dicta la sentència més política i menys jurídica de la seva història. Una sentència que tot ho canvia, i que si ha estat possible és pel xantatge del PP, però també per la passivitat del PSOE.

Sigui com sigui, la sentència ha **obert un debat social i polític sobre el futur de Catalunya que obliga totes les forces polítiques a posicionar-se amb claredat.**

I avui és l'oportunitat ideal per presentar el nostre full de ruta.

1. Els principis d'ICV-EUiA.

Abans d'entrar en l'anàlisi de la situació provocada per la sentència i les sortides que proposem, crec que és necessari explicar quins són els meus principis i valors sobre la qüestió nacional. Principis i valors més enllà de tàctiques i estratègies.

Principis i valors que em fan ser catalanista i sentir-me d'esquerres.

Encapçalo la candidatura d'una coalició, ICV-EUiA, on hi ha federalistes, sobiranistes i independentistes que compateixen un mateix projecte de transformació social. Hi ha persones que se senten només catalanes o altres catalanes i espanyoles en igual o diferent grau. Som un reflex de la mateixa societat catalana. I ens en sentim orgullosos.

I com tothom, tinc la meva pròpia història. Sóc fill d'un català i una valenciana que parlen en castellà perquè es van conèixer a Madrid i que van decidir fer créixer els seus fills parlant-los en català. He viscut a Nou Barris i entre el Besòs i la Verneda, i el meu entorn i els meus amics són la millor expressió de l'èxit de la immersió lingüística. Crec en un projecte amb ambició nacional sempre que vagi acompanyat de la cohesió social. Continuo creient en una de les primeres frases que em van ensenyar en una escola pionera de la Cepec, el Ton i Guida, al barri de Roquetes: És català qui viu i treballa (si pot) a Catalunya.

La meva idea de la nació, la nostra idea de la nació, no és essencialista, és la nació dels ciutadans i les ciutadanes que a partir d'una llengua, cultura i història tenen la voluntat de viure un projecte comú. **Sóc catalanista i crec que Catalunya és una nació que té dret a autogovernar-se.**

Comparteixo amb l'escriptor libanès i francès Amin Maaluf la idea que la identitat d'una persona pot estar formada per dos o més sentiments de pertinença. I afegeixo: i per dues llengües o dues cultures. Milions de catalans i catalanes senten com a pròpies dues o més llengües: el català, el castellà i ja molts l'àrab o el romanès, per citar-ne només algunes de les possibles. I se senten catalans, espanyols i, per exemple, equatorians.

Estic d'acord amb el que deia Josep Lluís Carod-Rovira en una conferència titulada "Adéu al nacionalisme. Visca la nació": *" No podem cometre l'error d'aplicar fórmules estatalistes clàssiques a la nostra estructura nacional, que no posseeix un Estat propi en exclusiva, sinó aprofitar tota la força singular de la nostra pluralitat per generar una dinàmica pròpia que ens permeti ser fidels a la nostra tradició d'obertura, flexibilitat i adaptació. No ens cal, ni ens interessa, ni tampoc ens convé, reproduir mimèticament els tics estatalistes del nacionalisme essencialista."*

I sóc federalista. I ho sóc per dues raons.

La primera: perquè crec que és el model que reflecteix millor el meu país i la seva complexitat.

I la segona: perquè comparteixo els ideals del federalisme, el que podríem anomenar l'ètica del federalisme, el gust per la convivència dels qui són diversos, la passió pels projectes compartits.

El federalisme no és només una tècnica política i jurídica, primer de tot el federalisme es basa en uns ideals i valors coherents. Uns ideals i valors amb l'esquerra. Uns ideals i valors radicalment democràtics: la llibertat, la solidaritat i la fraternitat, de la tradició republicana i laica.

El federalisme és qui millor dona **resposta** als reptes d'avui. Federalisme és, com va dir Pi i Margall, unitat en la diversitat. Uns principis antics però plenament actuals i vàlids per fer compatible diversitat i unitat, en una Catalunya, en una Espanya i en una Europa complexes i creixement interdependents.

De la mateixa manera que el PSUC va ser un element fonamental de cohesió social i d'integració, d'identificació amb una determinada idea oberta i plural de catalanitat i de defensa dels drets nacionals. Nosaltres avui assumim aquest llegat i li donem un nou sentit al segle XXI.

La cultura federal vol incorporar la diversitat. El segle XX va ser el segle de les sobiranes nacionals, el segle XXI, en el marc de la construcció europea, ha de ser el segle de les sobiranes compartides.

I si bé és cert que a vegades hi ha hagut un federalisme retòric, o fins i tot el mot ha servit en ocasions per recentralitzar i uniformitzar, el federalisme que nosaltres proposem és el **federalisme plurinacional, un federalisme que respon a la realitat intercultural de la societat catalana i plurinacional de l'Estat espanyol. Un federalisme que incorpora la regulació del dret a decidir en el seu programa.**

2. La diagnosi: una nova etapa.

Feta les presentacions, crec que el que toca és valorar el nou panorama.

En primer lloc cal dir que aquesta sentència no hauria d'haver-se donat. El constitucionalista Javier Pérez Royo ho ha expressat millor que ningú. Quan diu que el Tribunal no ha de realitzar el control de constitucionalitat d'un Estatut aprovat en referèndum, doncs és el resultat d'un pacte entre les Corts Generals i el Parlament, aprovat pel poble de Catalunya. Correspon a les Corts Generals realitzar el control de constitucionalitat i a la ciutadania de Catalunya decidir si l'accepta, com a garantia del dret a l'autonomia establert a la Constitució.

Però al final la sentència va arribar. I el que vam trobar van ser reaccions que minimitzaven els efectes, com quan la vicepresidenta del Govern, Teresa Fernández de la Vega, va dir que la sentència només afectava un 5% de l'Estatut. Mentre altres feien valoracions exageradament catastrofistes, en afirmar que la sentència havia reduït el nostre autogovern a la situació de 1979 o, fins i tot, d'abans.

El més ajustat és l'anàlisi que va realitzar un grup de juristes per encàrrec del president de la Generalitat i que totes les forces polítiques van donar per bo, arribant a modificar **la funció constitucional de l'Estatut.**

Però més enllà de les conseqüències jurídiques, el principal problema és que la sentència s'ubica en una determinada lògica nacionalista uniformitzadora front la lògica federal. Aquella en la que l'Estat només pot tenir una única nació, la resta no tenen el mateix reconeixement com a fets nacionals i una llengua, amb un estatus jurídic superior a les altres.

Així, no només trontolla el **pacte estatutari sinó el constitucional**. Com vaig expressar al Congrés, han abaixat tant el sostre de la Constitució que molts catalans no podem caminar drets perquè han fet del text constitucional un text tan immòbil que l'estan a punt de petrificar i deixar sense vida.

Dons bé, la **sentència clarifica que Espanya ni és ni està en procés de ser un estat federal**. Espanya es configura com un Estat descentralitzat, és veritat, la Generalitat té competència en nombrosos àmbits. Però, a diferència dels Estats federals, no hi ha dos àmbits competencials no subordinats i constitucionalment garantits, el de la Federació i el dels Estats federats.

La sentència buida de garanties jurídiques l'autogovern. L'Estat pot intervenir mitjançant la seva capacitat normativa i de despesa en pràcticament tots els àmbits. El risc que tenim és que l'autogovern perdi contingut polític i quedi reduït a un autogovern administratiu, sense la possibilitat de desenvolupar polítiques pròpies en àmbits materials coherents, depenent de la voluntat del govern de torn.

Dit en paraules del catedràtic Miguel Ángel Aparicio: *“Constitucionalment la sentència ha suposat no tant la declaració que amb ella s'assolia el sostre autonòmic, tal com va assenyalar el president del Govern, sinó que aquest sostre ja s'havia assolit abans d'aprovar-se el nou Estatut d'Autonomia. I el que és pitjor: que no hi havia cap mena d'alternativa a aquest mateix sostre i encara menys el federal”*.

La sentència trenca, doncs, el pacte constitucional i estatutari. I el que ens trobem és un conflicte de legitimitats: **l'Estatut, tal com el deixa la sentència, no ha estat aprovat pel Parlament ni pactat a les Corts Generals ni referendat per la ciutadania.**

La sentència, a més, té una altra conseqüència. És un terratrèmol que ha mogut els ciments de la societat catalana sense arribar a canviar-los radicalment. L'eix de la centralitat s'està movent cap a posicions més catalanistes i de més catalanitat pel que fa a la identitat. És un moviment constant, alimentat per la STC i per l'actitud de l'Estat, però encara no és un canvi social radical.

3. Ni resignació ni fugides endavant.

Feta la presentació i valorat el nou panorama, la tercera estació on vull parar-me és en com esquivem alguns paranys.

I el primer d'ells és que s'acabi instal·lant **la sentència com el límit infranquejable per a l'autogovern de Catalunya; que per activa o passiva la societat catalana s'acabi conformant amb l'autonomia que ens queda després de la sentència.**

Aquesta era la tesi dominant a Madrid després de conèixer la sentència. Un dirigent socialista espanyol em deia: *“Ara, els catalans s'enfadaran, cridaran molt, faran una manifestació i després de les eleccions al Parlament (especialment si guanya CiU) tornarem a la normalitat, a desplegar tranquil·lament l'Estatut en allò que es pugui i convingui i tornarem regat curt que és on us moveu tan bé els catalans”*. És a dir, el “peix al cove” de sempre amb el nou govern.

Potser això explica que tant el PSOE com el PP han volgut tancar ràpidament l'expedient de l'Estatut català. Per interessos electorals, per pors, per una mala lectura del que representa la sentència PSOE i el PP tenen un denominador comú: tots dos donen com a bona la sentència i volen passar pàgina ràpidament.

Després, tenim, d'una banda, la manifestació del 10 de juliol, que trenca aquest esquema. La presència d'un milió de catalans i catalanes un calorós dia d'estiu va posar en evidència que la majoria de la societat catalana no accepta la sentència, que no es resigna ni es conforma amb l'autogovern tal com ha quedat després de la sentència. I que potser les coses no tornaran a ser ben bé com abans.

I per l'altra, comptem amb la moció aprovada pel Parlament de Catalunya el juliol que va confirmar aquesta idea, i entre les pors d'uns i l'excés de tacticisme d'altres va fer que a Madrid fóssim incapaços de traslladar res de forma unitària.

I ens aquest conflicte democràtic i constitucional és on s'han de presentar les diferents opcions. Es pot acceptar el traga-la, o encetar una fugida endavant. Nosaltres proposem un full de ruta compartit que ens permeti canviar l'statu quo i a la vegada fer-ho de forma àmplia i compartida.

Per això nosaltres vam proposar convocar una consulta popular com a única via per resoldre aquest conflicte de legitimitats. Una idea que compartim amb el president Maragall. Una resposta negativa no implicaria l'anul·lació de l'actual Estatut ni l'entrada en vigor de l'Estatut de 1979. El resultat de la consulta seria un no claríssim de la societat catalana a la sentència i donaria legitimitat i força al Govern i als partits polítics catalans per negociar i pactar les solucions jurídiques, polítiques i constitucionals necessàries per superar la sentència.

En segon lloc: El conflicte cal situar-lo entre Catalunya i l'Estat, no a dins de la societat catalana; per això cal buscar el mínim comú denominador. Per això és important defugir tant la resignació com el maximalisme, i cal evitar tant un autonomisme de curta volada com les fugides endavant que no ens porten enlloc.

El que és evident és que la sentència ha posat fi a l'estratègia que el catalanisme havia seguit fins ara: realitzar una lectura tan autonomista com fos possible de la Constitució. Durant molt de temps aquesta lectura autonomista es concretava en acords polítics puntuals en funció de les necessitats de suport parlamentari de la majoria de torn. L'objectiu de l'Estatut és que aquesta lectura de la Constitució s'establís en un text amb garanties jurídiques, l'Estatut, pactat amb l'Estat, per evitar el permanent "peix al cove".

Modestament vull dir que, a parer nostre, s'equivoca l'Artur Mas en pensar que aquesta nova etapa és una qüestió d'alternança en el Govern més la reivindicació del concert. S'equivoca José Montilla en creure que tot tornarà al seu camí habitual, una vegada superada l'empipada inicial per la STC. I s'equivoca Joan Puigcercós en creure que la propera legislatura és el moment de la independència.

Tot és més complex. Hem iniciat un nou procés històric, el desenllaç del qual no serà immediat.

4. El nostre pla: autogovern, pacte federal i l'autodeterminació.

Feta aquesta presentació, definida la situació i havent assenyalat alguns dels paranys, voldria explicar el nostre full de ruta.

El pla que proposem té tres punts: recuperar tot l'Estatut, plantejar un pacte federal i posar en marxa els mecanismes per exercir el dret a decidir en cas de negativa de l'Estat a cercar una solució constitucional pels mecanismes establerts.

Sempre hem dit que per a ICV-EUiA l'Estatut no era el punt d'arribada del nostre horitzó nacional, sinó un pas més. Ara, en la nova situació creada per la sentència, l'exigència de donar compliment, per tots els mitjans, al pacte estatutari i la defensa de la decisió que va prendre el poble de Catalunya en aprovar en referèndum l'Estatut, és el punt de partida de l'estratègia que proposem.

4.1 En primer lloc, volem tot l'Estatut.

Cal recuperar tant com sigui possible l'Estatut amb els mecanismes jurídics i polítics que permet l'actual marc jurídic. I això per dues raons: perquè cal fer complir al Govern de l'Estat el pacte subscrit amb Catalunya i perquè no acceptem una lectura més restrictiva de la sentència de la que es desprèn de la lletra de la mateixa, com fa el PP.

Per això hem plantejat un **pla de xoc** basat en quatre punts:

1. Rebuig a la sentència del Tribunal Constitucional, tot recollint el sentiment expressat en la manifestació del 10 de juliol i en la declaració unitària del Parlament de Catalunya.

2. Reconeixement polític i simbòlic de Catalunya com a nació.

3. Impulsar a les Corts Generals una llei per a la millora de l'autogovern que permeti restablir preceptes afectats per la sentència, així

com un acord polític que garanteixi el respecte per les competències de la Generalitat tal i com estaven definides a l'Estatut.

4. Acord del Govern de l'Estat amb el Govern de la Generalitat per al Ple desplegament de l'Estatut, amb un calendari concret per realitzar tots els traspassos que preveu l'Estatut, reformes legislatives i altres actuacions que cal realitzar. Cal iniciar una nova etapa de descentralització en matèria de gestió d'infraestructures.

Ni comparteixo la idea de CiU i d'ERC que no val la pena recuperar l'Estatut perquè l'Estatut és una via morta. **L'Estatut està greument afectat per la sentència, és cert, però l'autogovern cal defensar-lo dia a dia, pam a pam, i no fer-ho és fer un favor al PSOE i al PP.**

No som ingenus, les bones paraules del president Zapatero o del vicepresident Chaves tenen el valor que tenen (poc o nul) i no serveixen de res si no van acompanyades de fets concrets, de moment desconeguts. De fet, sembla que on **ens vol portar el Govern Zapatero és al terreny d'un nou calvari negociador, amb concessions parcials dilatades en el temps.**

Els partits polítics catalans som determinants al Congrés. Té sentit avui apuntalar les mesures econòmiques del PSOE que retallen drets socials, quan el mateix PSOE encara no ha concretat cap mesura per recuperar el nostre autogovern? Vaig proposar a la resta de forces polítiques catalanes un acord perquè cap projecte de llei rellevant fos aprovat al Congrés fins que recuperéssim l'Estatut. CiU m'ha respòs permetent la congelació de les pensions i la reforma laboral.

El cas de CiU és paradoxal, renunciem a defensar l'Estatut a favor de plantejar el concert econòmic, un projecte que no estava en l'Estatut i que posa en qüestió precisament un dels principals avenços de l'Estatut: el nou model de finançament, molt més positiu per a Catalunya que el pactat per CiU amb el PP i amb un contingut clarament federal.

Sabem què vol fer CiU amb el finançament, però i amb la resta de l'Estatut, amb el blindatge de les competències, amb la llengua... què fem

senyor Mas? Hi renunciem a canvi del concert? Tornem a un “peix al cove” a l’ènèsima potència ?

4.2 En segon lloc volem la reforma Constitucional.

Les mesures proposades per recuperar l’Estatut són necessàries però no en tenim prou. **Recuperar tot l’Estatut, amb les seves corresponents garanties jurídiques, només es pot fer a través de la reforma de la Constitució.** Per ser coherents amb el mandat estatutari i fidels al mandat popular que va aprovar l’Estatut cal plantejar la reforma de la Constitució.

La Sentència posa de manifest els límits de la mateixa Constitució i opta a favor del centralisme front l'autonomia, a favor de la uniformitat front la diversitat nacional. I ara ja no val esperar, com fa el PSC, a veure si el PSOE miraculosament es convenç de les bondats del federalisme. Ara és el moment de plantejar la necessitat de reformar la Constitució i veure si hi ha voluntat política de resoldre la qüestió catalana.

Només amb la reforma de la Constitució és possible el reconeixement de la diversitat nacional de l’Estat, la igualtat de drets i deures de les quatre llengües oficials, la descentralització efectiva de la justícia, una distribució de les competències que garanteixi realment les competències autonòmiques, o un Senat que sigui una veritable cambra de representació territorial.

L’únic camí per recuperar tot l’Estatut i acomodar la realitat plurinacional de l’Estat és una reforma de la Constitució en un sentit federal i plurinacional.

Per totes aquestes raons la propera legislatura plantejarem al conjunt de les forces polítiques el debat sobre la proposta de reforma federal de la Constitució, amb l’objectiu de presentar una proposta de reforma a les Corts Generals, tal com preveuen els articles 87 i 166 de la Constitució.

Com a primer pas proposarem al Parlament la constitució d’una comissió d’experts i realitzar un ampli debat amb el conjunt d’organitzacions socials.

Així com realitzar una campanya per donar a conèixer el debat sobre el projecte federal al conjunt de l'Estat.

Estem oberts a debatre i pactar la proposta de reforma constitucional que faci consens però per nosaltres és fonamental que aquesta reforma assoleixi els següents objectius:

-Ple reconeixement del caràcter plurinacional, pluricultural i plurilingüístic de l'Estat. I el reconeixement de l'oficialitat del castellà, el català, el basc i el gallec a tot l'Estat.

-El reconeixement del dret a l'autodeterminació. És a dir, l'establiment d'un procediment previst constitucionalment i establert legalment per regular l'exercici del dret a decidir, els mecanismes de decisió i pacte en cas que un membre de la federació vulgui modificar les relacions amb l'Estat o la independència.

Reconèixer i regular el dret a l'autodeterminació, com a expressió màxima de sobirania compartida suposaria l'encaix definitiu de la pluralitat nacional de l'Estat.

-L'establiment d'una distribució de les competències, que reconegui que avui hi ha nacions a l'Estat i que volem anar més lluny amb competències i poder. El cafè per a tothom amb un sostre competencial a 17, a la baixa, no resolndria l'articulació de la diversitat de l'Estat. El sistema de distribució de competències establert en la Constitució ha d'establir un mínim simètric pels Estats o comunitats federades i la possibilitat d'assolir un nivell més ampli de competències per part d'alguns dels estats federats, en funció de la identitat nacional, (assumint majors competències en llengua, cultura, mitjans de comunicació, dret civil o educació) i en funció d'una major voluntat d'autogovern.

L'Estat de les Autonomies pot haver descentralitzat i modernitzat l'Estat, ha generat voluntat d'autogovern en aquelles comunitats en les quals històricament l'autogovern mai havia estat una reivindicació, però després de la sentència ja no serveix, entre altres coses perquè l'Estat de les autonomies no ha resolt el problema que va justificar la seva creació: l'encaix de Catalunya i d'Euskadi.

En definitiva, l'objectiu d'ICV-EUiA és que Catalunya esdevingui Estat, en el marc d'un Estat federal plurinacional. Estat en el sentit que té poder polític, i no només capacitat d'administrar, que pot establir polítiques pròpies en un seguit d'àmbits constitucionalment garantits; que disposa dels recursos necessaris per desenvolupar aquestes polítiques; i que participa en les decisions de l'Estat que l'afectin i en les seves institucions.

Estat en el sentit que comparteix sobirania amb la Federació.

4.3 En tercer lloc, l'exercici del dret a decidir.

A parer nostre, les institucions catalanes han de presentar una proposta de reforma constitucional com la via més coherent per recuperar tot l'Estatut i resoldre l'encaix de Catalunya a l'Estat.

Però no som ingenus. Sabem que ens podem trobar amb el bloqueig del PP o la passivitat del PSOE, amb un autonomisme reduït que s'acabi imposant per la via dels fets, i aquí és on plantegem la força democràtica de l'exercici del dret a decidir. **Si la resposta a obrir el procés de negociació de la reforma constitucional és negativa, les forces polítiques catalanes estariem plenament legitimades per impulsar l'exercici del dret a decidir.**

Si en l'actual marc constitucional no és possible una sortida política, jurídica i constitucional a les legítimes reclamacions de la societat catalana s'haurà constatat la impossibilitat de resoldre el conflicte obert per la sentència a través dels mecanismes actualment previstos i **serà necessari donar veu a la ciutadania per decidir el camí a emprendre.**

La decisió que prengui la ciutadania serà un mandat per al Parlament i el Govern de Catalunya que haurà de posar en marxa les actuacions polítiques i jurídiques necessàries per assolir els objectius fixats per la consulta popular.

És cert, el dret a decidir alguns ho associen a la idea d'independència. Crec que és hora de començar a fer una lectura federal d'aquest dret. **Federalisme i autodeterminació no poden ser conceptes oposats en tant que federalisme és democràcia i és autogovern.**

No compartim la concepció del dret a decidir, molt estesa a Catalunya, que equipara el dret a decidir a un plebiscit a favor de la independència, sinó que l'entendem com un procés social i polític de deliberació i decisió que es podria realitzar en les següents fases:

-Deliberació. El Govern i el Parlament hauran de promoure un gran debat de país, un procés de deliberació per analitzar i estudiar les diferents opcions a debatre, tal com ha fet el Govern d'Escòcia, format per nacionalistes d'esquerres i verds.

-Decisió sobre pluralitat d'opcions: es realitzarà una consulta que sotmeti a consideració de la ciutadania tres opcions: el manteniment de la situació actual, esdevenir Estat en un Estat federal i la independència.

Evidentment, donat el cas, ICV-EUiA defensaria l'opció d'esdevenir Estat en un Estat federal.

I que tindria com a dos requisits fonamentals:

-Majoria democràtica i cohesió social: tot el procés haurà de garantir la cohesió de la majoria de la societat, evitant les divisions per raó de llengua i identitat. Qualsevol opció requereix d'una majoria clara. Nosaltres anteposem la unitat de la societat catalana a qualsevol opció.

-Voluntat de negociació i de pacte: el resultat de la consulta serà un mandat per al Parlament i el Govern que hauran de realitzar les actuacions polítiques necessàries per dur-lo a terme. Qualsevol opció, també la independència, implica negociació bilateral amb l'Estat i, si és el cas, amb els organismes internacionals, per establir un nou marc de relacions. Les decisions unilaterals, sense voluntat de negociació i pacte no són possibles en societats democràtiques.

En aquest sentit la nostra referència és la sentència de la Cort Suprema del Canadà de 1998, que ve a dir que el dret a l'autodeterminació, malgrat no estar legalment regulat, té força democràtica, és una exigència democràtica legítima. Per principi democràtic l'Estat no podria negar-se a negociar davant d'una majoria clara. Però ni la secessió ni el manteniment de la situació actual no es poden imposar unilateralment. És necessari negociar i pactar.

4.4. Una estratègia basada en el debat, la mobilització i el pacte.

Totes les forces polítiques catalanistes hem de ser humils i realistes. No hi ha solucions màgiques i totes les opcions: des de la recuperació de l'Estatut fins a la independència, passant pel pacte federal, tenen grans dificultats. Qui digui el contrari enganya la gent.

No dic que sigui fàcil reformar la Constitució, ni un model de federalisme fort, plurinacional, amb contingut, com tampoc es fàcil la independència o, fins i tot, el concert econòmic, que per tenir plenes garanties jurídiques com en el cas d'Euskadi, necessitaria de la reforma de la Constitució.

L'estratègia que proposem obre també nombrosos interrogants, que intentaré respondre. Aquestes setmanes, a mesura que hem anat explicant la nostra proposta les preguntes més habituals són: el federalisme té cap futur després de la sentència? Amb quins aliats reformareu la Constitució? Per què complicar-se tant la vida? No és millor un referèndum la propera legislatura i reclamar la independència?

-En primer lloc, el futur del federalisme.

És veritat que a Espanya el federalisme és minoritari. Però no és cert que no hi hagi federalistes. Per exemple, avui el primer sindicat de l'Estat espanyol, CCOO té una direcció que defensa l'Estat Federal.

És veritat que per reformar la Constitució és necessari un quòrum molt elevat, que requereix del PSOE i el PP.

Però també és veritat que a Espanya no s'ha realitzat mai un debat a fons i seriós sobre l'opció federal, tampoc en les nacionalitats anomenades històriques.

Els autonomistes a finals del franquisme només eren majoritaris a Catalunya i a Euskadi. Per sumar Catalunya i Euskadi al nou Estat democràtic va ser imprescindible reconèixer el dret a l'autonomia que posteriorment es va generalitzar a tot l'Estat espanyol.

Si Catalunya va liderar la formació de l'Estat de les Autonomies durant la transició ara ha de liderar la seva evolució cap a l'Estat federal.

Però el més important de l'estratègia que proposem és que Catalunya ha de plantejar la reforma federal pel seu compte, ha de plantejar clarament a l'Estat si vol resoldre o no la qüestió de l'encaix de Catalunya.

El federalisme ha de ser un actor polític clar i coherent si volem que aquest projecte sigui tingut en compte. No volem demanar permís al PSOE per plantejar la reforma constitucional, ni esperarem que Zapatero caigui del cavall i descobreixi les bondats del federalisme. Cal que les forces polítiques catalanes presentin una proposta conjunta a negociar amb l'Estat.

El federalisme és negociació i pacte. Però perquè hi hagi negociació i pacte sovint cal què hi hagi conflicte. El federalisme ha de liderar també el conflicte.

El moviment pel federalisme no pot ser només una qüestió de seminaris acadèmics i de declaracions polítiques, ha de sortir a carrer, ha de cercar activament aliats en el conjunt de l'Estat, no ha de deixar només el lideratge del conflicte, la mobilització social, a l'independentisme.

I ha de combatre en el terreny del principal adversari: el nacionalisme espanyol. El federalisme ha de plantejar no només una idea de Catalunya en relació a Espanya, sinó una determinada idea d'Espanya. Catalunya ha de dir quina Espanya vol, no només com es vol relacionar amb l'Estat. Ha de dialogar amb els altres pobles de l'Estat sobre la idea d'Espanya.

Se'm dirà que l'Estat es pot negar a negociar el pacte federal i que ho pot fer en els dos moments que plantejem, tant en el moment de proposar la reforma de la Constitució, com en el moment de l'exercici del dret a decidir.

Espanya no és Canadà, és evident. L'Estat es pot negar a negociar, però la qüestió és fins a quin punt un Estat democràtic de l'Europa Occidental es pot negar permanent a negociar una sortida constitucional a un conflicte plantejat per una part important del seu territori. I aquí, la unitat de la societat catalana ha de ser la principal força.

Les conseqüències de la no negociació a mitjà i llarg termini encara poden ser més greus per a l'Estat, en temes d'inestabilitat i pèrdua de legitimitat.

-En segon lloc, per què no convocar ja un referèndum d'autodeterminació? Per què no la via independentista?

La resposta és òbvia: perquè creiem que la solució federal és la millor, perquè respon millor a la Catalunya real, a la pluralitat de sentiments identitaris dels més de set milions de catalans i de catalanes, perquè no divideix la societat sinó que suma.

El pacte federal pot ser el punt de trobada d'una societat diversa, de la gent d'Osona i de la gent del Baix Llobregat, per dir-ho gràficament i generalitzant tot, i que avui Catalunya és molt més complexa.

És viable la independència de Catalunya? Ben entrat el segle XXI, si la majoria de la societat catalana es mobilitzés clarament a favor de la independència ningú no ho podria impedir. Malgrat que no es poden menystenir totes les dificultats polítiques i de reconeixement internacional que implicaria.

Però el sentiment identitari de la societat catalana té una composició complexa i diversa, dual. Aquesta és la realitat. **Si Catalunya no és independent és perquè més del 70% dels seus ciutadans i ciutadanes se senten també espanyols en igual, major o menor proporció. És**

veritat que aquest percentatge ha disminuït després de la sentència, però encara és el majoritari.

D'altra banda, segons el baròmetre del CEO, la independència té el suport del 24% de la ciutadania, l'Estat dins d'una Espanya federal del 31%, i l'autonomia el 33%.

Però una cosa està clara. La majoria estem d'acord en què no. És a dir, avui som una àmplia majoria els que no acceptem el manteniment de l'estatu quo.

L'adversari del federalisme és el nacionalisme centralista que nega la pluralitat nacional i és contrari a l'autogovern, i el nacionalisme essencialista que nega la diversitat de la pròpia societat. I l'independentisme, l'independentisme que és gradualista, que defuig els salts en el buit i que comparteix la idea d'una identitat nacional oberta, ha de ser un aliat.

Com afirma l'amic Miquel Caminal, crec que federalisme i l'independentisme han de dialogar. L'independentisme hauria d'acceptar el pacte federal com un pas més del seu projecte per anar canviant la correlació de forces. I el federalisme no hauria de negar la possibilitat de la independència davant el fracàs del pacte federal.

5. Crida final.

Per acabar. Vull fer una crida a totes les forces polítiques: sense unitat no hi ha avenç nacional possible, guanyi qui guanyi les properes eleccions.

Per això vull dir amb tota claredat que estem disposats a debatre i a cercar els punts en comú amb la resta de forces polítiques, però també exigim que sense apriorismes es debati la proposta que avui presentem, amb la mateixa voluntat unitària i de cercar punts de trobada.

El full de ruta que hem presentat avui, no és només el nostre full de ruta. Volem que sigui el camí que ha de recorre el conjunt del país, i perquè així

sigui estic disposat a debatre i trobar el denominador comú amb el conjunt de la societat catalana.

Al principi de la conferència plantejava que Catalunya comença una nova etapa. I és en aquest context on voldria, per acabar, situar una constatació, un temor i una esperança.

La constatació és que l'experiència demostra que la unitat es més factible quan governa l'esquerra plural que quan ho fa la dreta nacionalista. L'esquerra va liderar el nou Estatut tot superant l'immobilisme de vint-i-tres anys de govern de CiU.

El temor és que si CiU governa estic convençut, perquè ho veig cada dia al Congrés, que anteposarà els interessos econòmics que defensa als del país.

CiU amaga darrera la senyera la reforma laboral o l'aprovació del decret de les retallades.

I l'esperança. Que aquesta nova etapa l'ha de liderar l'esquerra, amb major protagonisme i capacitat de decisió.

Una esquerra renovada, amb capacitat de plantejar un horitzó nacional i una estratègia compartida. Quan l'esquerra no lidera la reivindicació nacional, quan no planteja un projecte propi, és quan deixa el terreny al nacionalisme conservador. Proposar un projecte nacional coherent és una condició indispensable a Catalunya per ser alternativa de govern.

El maig de 2005, Joan Saura ja deia que “el principal repte de la democràcia espanyola era resoldre l'encaix de les diverses realitats nacionals que conformen l'Estat i que, en aquest sentit, el nacionalisme va plantejar el problema i el federalisme proposa la solució”. Estic d'acord.

Front al vell federalisme nominal que es conforma amb la recuperació de l'Estatut que pugui oferir Zapatero, ara més que mai necessitem un federalisme fort, que doni resposta al repte que suposa la sentència i ofereixi alternatives en el debat nacional que s'ha obert. **Crec que en aquests moments la missió d'ICV-EUiA en l'àmbit nacional és liderar un nou federalisme, el federalisme del dret a decidir.**

Estic convençut que hi ha futur per al catalanisme d'esquerres, hi ha futur per al federalisme. Hi ha futur per a Catalunya.

Sabem el que volem. Malgrat totes les dificultats, hem avançat com a país. Ho continuarem fent.

En constància i tossuderia ningú no ens guanya. Des d'aquell 11 de setembre de 1714, en temps d'opressió o de llibertat, la majoria de la societat catalana ha mantingut la voluntat de ser i de decidir el seu futur.

I el nostre futur està en les nostres mans. En mans de les dones i homes que viuen i treballen a Catalunya, en mans del poble de Catalunya.

Moltes gràcies.